

ОБРІЇ

**науково-
педагогічний
журнал**

ПЕДАГОГІКА

**МЕТОДИКА НАВЧАННЯ
І ВИХОВАННЯ**

**ВИДАТНІ ОСОБИСТОСТІ
НАУКИ**

**№1(32)
2011**

ЗМІСТ

ПЕДАГОГІКА

<i>Ольга Литвиненко.</i> Організація та управління жіночими середніми навчальними закладами у другій половині XIX – на початку XX століть (Херсонська губернія)	4
<i>Анатолій Зубко.</i> Реалізація функцій процесу навчання в системі підвищення кваліфікації педагогічних кадрів	7
<i>Зоя Юрченко.</i> Гендерний вектор професійного зростання педагога	10
<i>Ольга Худенко.</i> Еволюція та рецепція поняття “індивідуальний стиль професійної діяльності вчителя” у психолого-педагогічній літературі	12
<i>Ірина Остап'як, Юлія Попович, Степан Соловей.</i> Роль підручника у формуванні професійної компетентності випускників вищих навчальних закладів	14
<i>Людмила Березовська.</i> Формування професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи	16
<i>Нінель Правова.</i> Застосування технології формування та розвитку критичного мислення у процесі мовленнєво-методичної підготовки майбутніх учителів початкових класів	19
<i>Катерина Гоцуляк.</i> Теоретичні засади проблеми формування професійної компетентності вчителя початкових класів	21
<i>Галина Борин.</i> Особистісно діяльнісний підхід у підготовці майбутніх вихователів до роботи з батьками дітей дошкільного віку	22
<i>Лілія Сілевич, Оксана Мельничук.</i> Концепція типової програми з української мови за професійним спрямуванням (у контексті кредитно-модульної системи освіти)	25
<i>Андрій Череп.</i> Навчально-методичне забезпечення професійної підготовки вчителів етики у вищих навчальних закладах України	27
<i>Петро Коваль.</i> Формування національної свідомості засобами мистецтва у вищих технічних навчальних закладах	32
<i>Анна Старєва.</i> Аксиологічне наповнення процесу формування предметно-методичної компетентності майбутнього вчителя історії та суспільствознавства	35
<i>Ірина Січко.</i> Емоційно-ціннісне ставлення учнів початкової школи до природи	39
<i>Валентина Марущак.</i> Особливості трудової активності молодших школярів як засобу підвищення рівня їх знань	41
<i>Ганна Ізвєкова, Лариса Сливка.</i> Організація пошукової діяльності учнів молодшого шкільного віку на уроках трудового навчання	43
<i>Мар'яна Марусинець.</i> Концептуальні підходи до різних видів рефлексії у професійному становленні майбутніх педагогів ...	46
<i>Галина Русин, Ксенія Несторук.</i> Психолого-педагогічні особливості формування пізнавальних інтересів та здібностей молодших школярів	49
<i>Лілія Романкова, Людмила Макарова.</i> Особливості формування цінностей подружнього життя у старшому шкільному віці ...	51
<i>Ірина Опанасюк.</i> Психологічні особливості переживання факту “втрати” особистістю	55
<i>Галина Лемко, Уляна Масляк.</i> Профілактика юнацького алкоголізму в діяльності соціального педагога	58

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ

<i>Андрій Ткаченко.</i> Система професійного навчання і виховання в Полтавській трудовій колонії імені М. Горького	61
<i>Ірина Поташинюк, Богдан Мицкан.</i> Психічне здоров'я і життєздатність учнів гімназії	64
<i>Олена Будник.</i> Моделювання етновиховного середовища в контексті наступності дошкільної та початкової освіти	67
<i>Ірина Кардаш.</i> Наступність в екологічному вихованні старших дошкільників і молодших школярів	71
<i>Валентина Вертугіна.</i> Проблема здійснення індивідуалізації навчання і виховання дітей з відхиленням зору в умовах інклюзивної освіти	74
<i>Марія Починкова.</i> Роль вправ у дистанційному курсі філологічного спрямування (Практикум української мови для майбутніх учителів початкових класів)	76
<i>Наталія Мордовцева.</i> Формування творчої особистості молодшого школяра засобом лінгвістичної мініатюри на уроках української мови	79
<i>Наталія Пославська.</i> Передумови вивчення дериваційного потенціалу дієслів: науково-методичний аспект	81
<i>Любов Рехтета.</i> Вплив українських традицій на формування здорового способу життя в молодших школярів	87
<i>Галина Марковецька, Руслан Марковецький.</i> Викладання історії на основі використання грошових знаків	89
<i>Роман Лучицький, Лідія Мойсеєнко.</i> Синергетичний підхід та розвиток творчих здібностей студентів: постановка проблеми ...	92
<i>Квітослава Авраменко.</i> Використання інноваційних технологій у методико-математичній підготовці майбутніх учителів початкових класів	98
<i>Наталія Толоконнікова.</i> Методичні основи реалізації міжпредметних зв'язків на заняттях елективних курсів природничого напрямку	101
<i>Іванна Бродин, Ірина Лучків.</i> Фізичні задачі як інструмент пізнання, розвитку мислення і творчих здібностей учнів	103
<i>Світлана Мальона.</i> Модель системи правової підготовки майбутніх фахівців фізичної культури	107

ВИДАТНІ ОСОБИСТОСТІ НАУКИ

<i>Оксана Джуєс.</i> Музика в культурно-освітній діяльності Софії Русової	111
<i>Ірина Рус.</i> Степан Рудницький – основоположник української географічної термінології	114

Засновник, редакція

Івано-Франківський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації від
12.05.1997 року КВ № 2812

Науково-педагогічний журнал "Обрії" президією Вищої атестаційної комісії України
внесений до нового Переліку наукових фахових видань України в галузі
педагогічних наук (постанова президії ВАК України
від 26.01.2011 р. № 1-05/1)

Головний редактор *Зіновія НАГАЧЕВСЬКА, доктор педагогічних наук, професор*

Редакційна колегія

Зінаїда БОЛЮК, начальник управління освіти і науки Івано-Франківської облдержадміністрації

Роман ЗУБ'ЯК, ректор Івано-Франківського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти

Григорій ВАСЯНОВИЧ, доктор педагогічних наук, професор

Ярослав ЗАБОРОВСЬКИЙ, професор, кандидат історичних наук

Тетяна ЗАВГОРОДНЯ, доктор педагогічних наук, професор

Володимир КАЧКАН, доктор філологічних наук, професор, академік АПН України

Тетяна КОТИК, доктор педагогічних наук, професор

Неллі ЛИСЕНКО, доктор педагогічних наук, професор

Надія ЛУЦАН, доктор педагогічних наук, професор

Петро МАЗУР, професор Національної вищої професійної школи в Хелмі (Польща),

доктор педагогічних наук

Оксана МАРИНОВСЬКА, кандидат педагогічних наук, доцент

Лідія ОРБАН-ЛЕМБРИК, доктор психологічних наук, професор

**Рекомендовано до друку науково-методичною радою ОІППО
25 червня 2011 року, протокол № 4**

- Редакція приймає до розгляду лише ті статті, що не були раніше опублікованими та не є поданими до інших видань.
- Редакція редагує подані матеріали. Рукописи статей авторам не повертаються.
- Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.
- За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори публікацій.

Адреса редакції:

76000 м. Івано-Франківськ, пл. Міцкевича, 3, тел. 03422 22493

e-mail: slovo@ippo.if.ua

НАШІ АВТОРИ

- АВРАМЕНКО КВІТОСЛАВА, доцент Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського, кандидат педагогічних наук
- БЕРЕЗОВСЬКА ЛЮДМИЛА, доцент Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, кандидат педагогічних наук
- БУДНИК ОЛЕНА, провідний науковий співробітник Науково-методичного центру "Українська етнопедagogіка і народознавство" НАПН України та Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, кандидат педагогічних наук, доцент
- БОРИН ГАЛИНА, доцент Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, кандидат педагогічних наук
- БРОДИН ІВАННА, доцент Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, кандидат фізико-математичних наук
- ВЕРТУГІНА ВАЛЕНТИНА, старший викладач Київського університету імені Бориса Грінченка
- КАТЕРИНА ГОЦУЛЯК, викладач Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
- ДЖУС ОКСАНА, доцент Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, кандидат педагогічних наук
- ЗУБКО АНАТОЛІЙ, ректор Південноукраїнського регіонального інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів, кандидат педагогічних наук, доцент, професор
- ІЗВСКОВА ГАННА, доцент Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, кандидат педагогічних наук
- КАРДАШ ІРИНА, старший викладач Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського, кандидат педагогічних наук
- КИЄНКО-РОМАНЮК ЛАРИСА, завідувач кафедри Вінницького обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників, кандидат педагогічних наук
- КОВАЛЬ ПЕТРО, доцент Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу, кандидат педагогічних наук, докторант ІПОД НАПН України
- ЛИТВИНЕНКО ОЛЬГА, заступник директора Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського
- ЛУЧИЦЬКИЙ РОМАН, доцент Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу, кандидат фізико-математичних наук
- ЛУЧКІВ ІРИНА, доцент Івано-Франківського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, кандидат фізико-математичних наук
- МАКАРОВА ЛЮДМИЛА, доцент Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, кандидат педагогічних наук
- МАЛЬОНА СВИТЛАНА, доцент Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, кандидат наук з фізичного виховання і спорту
- МАРКОВЕЦЬКА ГАЛИНА, доцент Тернопільського національного економічного університету, кандидат історичних наук
- МАРКОВЕЦЬКИЙ РУСЛАН, директор навчально-дослідного Центру історії грошей Тернопільського національного економічного університету
- МАРУСИНЕЦЬ МАР'ЯНА, докторант Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, кандидат психологічних наук
- МОРДОВЦЕВА НАТАЛІЯ, старший викладач Луганського національного університету імені Тараса Шевченка, кандидат педагогічних наук
- МАРУЩАК ВАЛЕНТИНА, доцент Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського, кандидат педагогічних наук
- МЕЛЬНИЧУК ОКСАНА, доцент Івано-Франківського національного медичного університету, кандидат філологічних наук
- МИЦКАН БОГДАН, завідувач кафедри Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, доктор біологічних наук, професор
- МОЙСЕЄНКО ЛІДІЯ, директор Інституту фундаментальної підготовки Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу, доктор психологічних наук, професор
- НЕСТОРУК КСЕНІЯ, студентка Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
- ОПАНАСЮК ІРИНА, пошукувач Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
- ОСТАП'ЯК ІРИНА, доцент Івано-Франківського національного медичного університету, кандидат медичних наук
- ПОПОВИЧ ЮЛІЯ, студент Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
- ПОСЛАВСЬКА НАТАЛІЯ, доцент Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, кандидат філологічних наук
- ПОТАШНЮК ІРИНА, аспірант Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
- ПОЧИНКОВА МАРІЯ, асистент Луганського національного університету імені Тараса Шевченка
- ПРАВОВА ІНІНЬ, асистент Луганського національного університету імені Тараса Шевченка
- РЕХТЕТА ЛЮБОВ, доцент Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського, кандидат педагогічних наук
- РИС ІРИНА, аспірант Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
- РОМАНКОВА ЛІЛІЯ, доцент Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, кандидат психологічних наук
- РУСИН ГАЛИНА, доцент Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, кандидат педагогічних наук
- СІЧКО ІРИНА, доцент Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського, кандидат педагогічних наук
- СІЛЕВИЧ ЛІЛІЯ, доцент Івано-Франківського національного медичного університету, кандидат філологічних наук
- СОЛОВЕЙ СТЕПАН, доцент Івано-Франківського національного медичного університету, кандидат медичних наук
- СТАРЄВА АННА, директор Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент
- СЛИВКА ЛАРИСА, викладач Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, кандидат педагогічних наук
- ТКАЧЕНКО АНДРІЙ, докторант Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, секретар Міжнародної Макаренківської асоціації, кандидат педагогічних наук, доцент
- ТОЛОКОННИКОВА НАТАЛІЯ, доцент Івано-Франківського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, кандидат біологічних наук
- ХУДЕНКО ОЛЬГА, викладач Південноукраїнського регіонального інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів
- ЧЕРЕП АНДРІЙ, методист Івано-Франківського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти
- ЮРЧЕНКО ЗОЯ, доцент Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, кандидат психологічних наук

своїті з ними вдома, і розроблено поради: "Що розповідати дітям про природу", "Як допомагати дітям вести самостійні спостереження за об'єктами та явищами природи", "Як обладнати вдома куточок природи" тощо [3, 90].

Отже, забезпечивши умови для ефективної реалізації наступності в екологічному вихованні дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку, можна досягти неперервності та ефективності їх екологічного виховання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. – К. : Ред. журн. "Дошкільне виховання", 1999. – 59 с.
2. Грицан М. Сучасна екологічна освіта: передумови, принципи, завдання / М. Грицан, М. Курик // Дошкільне виховання. – 2001. – № 10. – С. 6–7.
3. Екологічна освіта і виховання: досвід та перспективи : [матеріали Всеукр. наук.-практ. конф.]. – Київ : Центр екологічної освіти та інформації, 2001. – 248 с.
4. Марущічка В. Екологічне виховання: соціально-моральні задачі / В. Мар-

щицька // Дошкільне виховання. – 2003. № 11. – С. 7–9.

5. Плохій З. П. Виховання екологічної культури дошкільників : [метод. посіб.] З. Плохій. – К. : Ред. журн. "Дошкільне виховання", 2002. – 173 с.

6. Плохій З. Сучасний зміст екологічного виховання / З. Плохій // Дошкільне виховання. – 2008. – № 3. – С. 3–6.

7. Плохій З. Формування екологічної мотивованої діяльності дошкільнят / З. Плохій // Дошкільне виховання. – 2005. № 7. – С. 19–21.

Стаття надійшла 03.02.2011 р.

УДК 373.2: 373.3

ПРОБЛЕМА ЗДІЙСНЕННЯ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ З ВІДХИЛЕННЯМ ЗОРУ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Валентина ВЕРТУГІНА

Valentina VERTUGINA

PROBLEM IMPLEMENTATION INDIVIDUALIZATION OF TRAINING AND EDUCATION OF CHILDREN WITH DISABILITIES VIEW UNDER INCLUSIVE EDUCATION

Анотація: у статті порушується питання щодо розуміння педагогами поняття "індивідуалізація", наголошується на індивідуалізації виховання і навчання дітей з вадами зору, готовності майбутніх педагогів до реалізації індивідуального підходу до дітей з особливими потребами.

Annotation: the article raises questions about teachers understand the concept of "individualization", marked on the individualization of education and teaching children with visual impairments, the readiness of future teachers to the individual approach to children with special needs.

Ключові слова: індивідуалізація, діти з відхиленням зору, інклюзивна освіта, індивідуальна програма розвитку.

Key words: personalization, children with deviations of view, Inclusive education, individual development program.

Мета: розкриття сутності індивідуального підходу до виховання дітей дошкільного віку з відхиленням зору.

Варіативна освіта надає можливість для створення різних навчальних закладів як для здібних, обдарованих дітей, так і тих, котрі мають труднощі в навчанні та розвитку. Проте реальністю є залучення дітей з особливими потре-

бами до навчання і виховання в масових навчальних закладах, визнання їхніх прав на одержання рівних з іншими можливостей у різних галузях життя. Освіта такої категорії вихованців повинна допомогти у самовизначенні, самоідентифікації, самореалізації з урахуванням індивідуальності. Для реалізації мети педагоги мають знати й урахувати в процесі навчання і виховання індивідуальні особливості дітей. Проблема в тому, що в даний час не розроблено цілісної теорії, обґрунтованої концепції, методики розвитку індивідуальності дошкільника та учня початкових класів, не повністю розкрита сутність індивідуального підходу до виховання дітей дошкільного віку, а особливо осіб з проблемами розвитку, у тому числі й із зоровими відхиленнями.

Проблемі індивідуального та диференційованого підходу до виховання і навчання дітей завжди приділялась значна увага. На необхідності поцінювання своєрідності кожної людини, глибокого знання її індивідуальних відмінностей наголошували як вітчизняні (П. Блонський, В. Зеньківський, І. Павлов, С. Русова, І. Сеченов, К. Ушинський), так і зарубіжні вчені (М. Монтессорі, Ж. Піаже, Ф. Фребель). Нині висвітленням питання індивідуалізації навчання і виховання дітей дошкільного

віку переймаються відомі фахівці в галузі педагогіки і психології. Так, зміст методи, умови вивчення індивідуальних особливостей психічного розвитку дітей дошкільного віку розкрито в працях С. Кулачківської, С. Ладивір, Л. Подляк.

Л. Артемова, А. Богущ, З. Борисова, Е. Вільчковський, Н. Лисенко, Т. Пніманська акцентують на змісті, методах формах індивідуалізованого навчання і виховання дошкільників у різних видах діяльності.

Дисертації на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук В. Кузьменко присвячена темі "Психолого-педагогічні основи розвитку індивідуальності дитини від 3 до 7 років" якій обґрунтовано положення про необхідність інтегрованого підходу до розгляду індивідуальності дошкільника, доведено, що визначальним тут є гармонійна активізація процесів творчості, суб'єктності та довільності [4].

С. Ладивір порушує питання індивідуалізації виховання дитини в умовах дитячого садка [1]. С. Кулачківська працює над проблемою диференціації індивідуалізації виховання і навчання дошкільників. Л. Куземко досліджує професійну підготовку майбутнього педагога до реалізації індивідуального підходу.

Над розробленням індивідуальних навчальних програм і планів для дітей з особливими потребами працюють учені А. Колупаєва, Ю. Найда, Н. Софій. Деякі аспекти індивідуального виміру наступності в розвитку і навчанні таких дітей старшого дошкільного і молодшого шкільного віку розглядаються в дослідженнях О. Мартинчук. Однак варто зазначити, що ґрунтовного вивчення проблеми індивідуалізації навчання і виховання дітей з відхиленнями зору в умовах інклюзивного навчання і виховання наразі не існує.

У проєкті Державного стандарту соціальних послуг, який розроблений на виконання Закону України "Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії" (від 5 жовтня 2000 р.), Закону України "Про соціальні послуги" (від 19 червня 2003 р.) приділяється значна увага освітнім послугам: зазначено, що вони мають бути спрямовані на здобуття освіти відповідного рівня на основі державних гарантій та стандартів з урахуванням психофізичного розвитку кожної дитини. Зміст і обсяг соціальних послуг у ході інклюзивного навчання визначаються індивідуально для кожної дитини з особливими потребами залежно від її стану та потреб. Основою для надання послуг є індивідуальні плани, а також рекомендації експертів щодо задоволення специфічних потреб інтегрованих дітей. Керуючись положеннями даного проєкту, групою дослідників (Н. Софій, Ю. Найда, А. Колупаєва) розроблена модель інклюзивного навчання дітей з особливостями психофізичного розвитку, яка охоплює складові його забезпечення і водночас враховує об'єктивні реалії розвитку системи освіти, у тому числі спеціальної, в Україні [2, 230–231].

Звертаємо увагу на те, що в даний час більшість педагогів як дошкільних навчальних закладів, так і шкіл не готові до роботи в умовах інклюзивного навчання, тим більше, розроблення спеціальних, зокрема, індивідуальних навчальних планів, програм, підручників, дидактичних засобів з урахуванням вимог особистісно діяльнісного підходу. В основному вони вважають, що, працюючи з такими дітьми, потрібно індивідуалізувати лише корекційно-відновлювальну роботу, забуваючи про те, що корекційно-відновлювальний аспект – це лише одна складова особистісного розвитку дитини з особливими потребами. Проте зазначимо, що індивідуалізація – урахування в процесі навчання і виховання індивідуальних особливостей дітей у всіх його формах і

методах. У "Педагогічній енциклопедії" даний термін визначається як "організація навчального процесу, за якої вибір способів, прийомів, темпу навчання враховує індивідуальні відмінності учнів, рівень розвитку їхніх здібностей до навчання". Отже, індивідуалізація може стосуватись процесу навчання, змісту освіти, побудови шкільної системи. Коли мова йде про процес навчання, то не потрібно забувати про таку форму індивідуалізації, як диференційоване навчання, – організацію навчального процесу, за якої створюються умови, що дають змогу кожному розкрити потенційні навчальні можливості: дитина повинна мати свободу засвоювати знання з оптимальною для неї швидкістю відповідно до її здібностей та особливостей розвитку. Скажімо, комусь через фізичні бар'єри не підходять умови навчання; іншим через порушення зору чи слуху недоступні традиційні для звичайної школи способи набуття знань; ще інших не влаштовують темп, складність та обсяг навчальних навантажень [5]. На нашу думку, діти з вадами зору якнайшвидше потребують розуміння дорослими проблеми індивідуалізації навчання і виховання, щоб не спричинити надалі їхньої суспільної дезадаптації. Як зазначає Л. Куземко, проблема підготовки майбутніх вихователів до реалізації індивідуального підходу є актуальною та потребує ґрунтовного дослідження з метою розроблення методичних матеріалів для впровадження їх в освітній процес вищих навчальних закладів [3].

Зазначимо, що робота з дітьми з вадами зору по-своєму особлива. Наприклад, науковцями давно доведено, що зоровий та мовний центри кори головного мозку розташовані поруч і не мають чітких меж. Тому, як правило, часто в дошкільників вади зору поєднуються з мовними, що істотно впливає на розвиток комунікативних умінь, адаптацію, участь в ігровій діяльності.

Зауважимо, що в світлі сучасних вимог до навчання і виховання вихователів в дошкільному навчальному закладі і вчитель в загальноосвітній школі, де навчаються діти з порушенням зору, повинні бути підготовлені до роботи з ними і знати, як здійснювати індивідуалізацію навчально-виховного процесу, щоб не зашкодити розвитку жодної дитини, котра відвідує інклюзивний клас чи групу. На жаль, аналіз реального життя такої особистості в колективі свідчить, що принцип індивідуалізації навчально-виховного процесу потребує впровадження в практику роботи з дітьми як дошкільного, так і шкільного віку. І це очевидно: якщо для дитини з

особливими потребами буде створена програма індивідуального розвитку, то вона прийде до школи підготовленою не тільки з позиції розумового розвитку, а й психологічно, соціально адаптована до нових умов життя. Діти з відхиленням зору зможуть реально сприймати навколишній світ, природу, взаємини між людьми, а передумовами до цього стане праця над формуванням кольоровідчуття, удосконаленням бінокулярного зору, розвитком стереоскопічного зору, що дозволить попереджати, коригувати, відновлювати близорукість, далекобачення, астигматизм, спазми акомодативної очей, косючість, амбліопію.

Отже, освітній простір, у якому перебуває дитина з проблемами зору, передбачає використання особистісно-орієнтованих методів навчання, в основі яких індивідуальний підхід до кожного з урахуванням усіх індивідуальних особливостей. Відкритим залишається питання забезпечення індивідуального виміру наступності в освітньо-виховній діяльності дошкільних навчальних закладів і початкової школи в умовах інклюзивної освіти.

Таким чином проблема індивідуалізації виховання і навчання дітей з особливими освітніми потребами, а особливо з відхиленням зору, оновлення форм та збагачення змісту підготовки педагогів і психологів у напрямі підвищення компетентності в питаннях розвитку індивідуальності вихованця є актуальною та потребує наукових розвідок і досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Індивідуалізація виховання дошкільника : [навч. посіб.] / Ладивір С. О., Піроженко Т. О., Вовчик-Блакитна О. О. та ін. – К. : Педагогічна думка, 2007. – 152 с.
2. Колупаєва О. О. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи : [монографія]. – К. : Самміт-Книга, 2009. – 272 с.
3. Куземко Л. В. Професійна підготовка майбутнього педагога до реалізації індивідуального підходу як педагогічна проблема / Л. Куземко // Вісник Інституту розвитку дитини. – 2010. – № 8. – С. 92–94.
4. Кузьменко В. У. Психолого-педагогічні основи розвитку індивідуальності дитини від 3 до 7 років : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора психол. наук / В. У. Кузьменко. – Київ, 2006. – 26 с.
5. Обухівська А. Сучасна діяльність психолого-медико-педагогічних консультацій / Антоніна Обухівська, Вікторія Луценко // Дошкільне виховання. – 2010. – № 6. – С. 18–20.
6. Проєкт Положення про організацію інтегрованого навчання дітей з особливими потребами в загальноосвітніх (дошкільних) навчальних закладах. – К. – 2002. – 15 с.

Стаття надійшла 25.01.2011 р.